

สวัสดิการชุมชนตำบลเขานก อำเภอแม่เป็น จังหวัดนครสวรรค์

ข้อมูลทั่วไป

ดินแดนท้องที่ตำบลเขานกในอดีตรวมสภาพเป็นป่าดงดิบ ภูเขา เทือกเขาสองลูก เทือกหนึ่งชื่อเทือกเขากำแพงเพชร และ เทือกหนึ่งชื่อเทือกเขานครสวรรค์ได้มาบรรจบกัน ณ บริเวณแห่งนี้ โดยมาบรรจบกันได้เป็นร่องน้ำของแม่น้ำวัง – แม่เป็น สายน้ำที่หล่อเลี้ยงผู้คนบริเวณนี้เป็นเวลาหลายปีนานมา ธรรมชาติดิน – น้ำ – ป่า อันอุดมสมบูรณ์เหล่านี้ได้ดึงดูดให้ผู้คนจากหลากหลายท้องที่ เช่น พิษณุโลก นครสวรรค์ ฯลฯ อพยพมาบุกเบิกตั้งรกรากทำมาหากินขยายเป็นชุมชนใหญ่ในเวลาต่อมาและด้วยภูมิสภาพบริเวณ เทือกเขามาบรรจบกันนี้ชุมชนแห่งนี้ จึงขนานนามชื่อพื้นที่ที่พวกเขาอยู่อาศัยนี้ว่า “เขานก” ท้องที่ตำบลเขานกมีทั้งสิ้น 11 ตำบล ได้แก่ บ้านหนองไผ่ บ้านด่านพัฒนา บ้านวังน้ำขาว บ้านดงยาง บางใหม่ราชสีมา บ้านบุ่งผักกาด บ้านทรัพย์มาก บ้านเนินสว่าง บ้านกลองลำหาญ บ้านทรัพย์น้อย และบ้านวังชุมพร

ฐานทรัพยากรธรรมชาติ
รูปแบบบูรณาการกองทุน
↳ ก่อตั้ง 11 พฤศจิกายน 2544
↳ สมาชิกปัจจุบัน 3,874 ราย
↳ เงินทุนเริ่มแรก 192,181 บาท
ปัจจุบัน 962,383 บาท

การก่อเกิดของกองทุนสวัสดิการ

การทำมาหากินและการประกอบอาชีพของผู้คนแถบนี้ จะเป็นอาชีพเกษตรกรรมเสียส่วนใหญ่ไม่ว่าจะเป็นการทำหรือการทาสวน โดยเฉพาะการทำสวนปลูกดอกมะลิ ดอกมะลิสดๆ หอมๆ สำหรับบูชาพระ ร้อยเป็นพวงมาลัยสวยงามให้เมืองนครสวรรค์ นครปฐม กว่า 50 เปอร์เซนต์ เป็นดอกมะลิที่ออกไปจากพื้นที่นี้ อาชีพการปลูกดอกมะลิเป็นอาชีพที่เป็นจุดส่วนร่วม เป็นจุดรวมให้คนในชุมชนมาพบปะกัน พูดคุยกัน ถามไถ่ในเรื่องเดียวกัน “มะลิออกดอกดกไหม มีหนอรบกวานหรือเปล่า?” ซึ่งมาจากคำพูดคุยกันได้เป็นที่มาของการคุยในหลายๆ เรื่องๆ ภายในชุมชนไม่ว่าจะเป็นเรื่องดี เช่น มะลิจะได้กำไรดีในช่วงฤดูหนาว ตกกิโลละ 800 – 1,000 บาท สามารถทำรายได้เข้าชุมชนสูงสุดถึงปีละ 130,000 บาท / ครอบครัว / ปี ในขณะที่การพูดคุยในเรื่องไม่ดี เช่น มะลิราคาตก ทำไมราคาถูก การเกิดปัญหาได้เป็นที่มาของการค้นปัญหา หาวิธีการแก้ไขปัญหาร่วมกัน เกิดการรวมกลุ่มกันแบ่งกันไปสอบถามเปรียบเทียบราคาและได้ข้อสรุปร่วมกันว่าถูก “พ่อค้าคนกลางกดราคา” การได้บทเรียนดังกล่าวได้เป็นที่มาของการรวมกลุ่มอย่างเป็นรูปธรรม โดยการรวมตัวตั้งเป็นชมรมผู้ปลูกมะลิบ้านหนองไผ่ เมื่อประมาณปี 2539 ประมาณ 30 – 40 ครอบครัว

การรวมตัวกันมีจุดประสงค์หลักเพื่อช่วยเหลือกันทั้งในด้านอาชีพ เศรษฐกิจ สังคมและได้ขยายไปถึงในเรื่องความเป็นอยู่ของสมาชิกรวมถึงคนในครอบครัวด้วย ดังนั้นจุดประสงค์นี้จึงเป็นจุดสำคัญของการเกิดสวัสดิการแบบช่วยเหลือกัน ซึ่งลำดับแรกเมื่อปี 2539 ตั้งชมรมขึ้นมาเพื่อ

ส่วนหนึ่งเป็นแรงสนับสนุนจากนโยบายรัฐที่มีความประสงค์อยากให้หมู่บ้านในตำบลเขานกกันรวมตัวกันเป็นเครือข่าย การรวมกันเป็นเครือข่ายกลุ่มออมทรัพย์ทำให้เกิดปัญหาในเรื่องความไม่ต่อเนื่อง ความไม่มั่นใจในการออม เกิดการขัดแย้งกันในเรื่องผลประโยชน์ อย่างไรก็ตามได้มีการแลกเปลี่ยนพูดคุยกันทุกเดือนเพื่อหาทางออกในการแก้ไขปัญหาาร่วมกัน มีการสรุปบทเรียนดำเนินงานเพื่อทบทวนตัวเองในการดำเนินงานเพื่อวางแนวทางการดำเนินงานด้วยกันประจวบเหมาะ กับช่วงนั้นได้งบประมาณ 170,000 บาท จากงบประมาณเสริมสร้างความเข้มแข็ง ซึ่งมีหมู่บ้าน 3 หมู่ 9 และหมู่ 10 เป็นกลไกหลักในการบริหารจัดการในเรื่องของการดำเนินงาน

การบริหารจัดการกองทุน

เครือข่ายกลุ่มออมทรัพย์ตำบลเขานกกัน เริ่มก่อตั้งกองทุนเมื่อวันที่ 11 พฤศจิกายน 2544 ซึ่งเกิดจากการรวมกลุ่มต่าง ๆ ในชุมชนจำนวน 12 กลุ่ม 11 หมู่บ้าน ได้แก่ กลุ่มออมทรัพย์บ้านหนองไผ่ กลุ่มออมทรัพย์บ้านด่านพัฒนา กลุ่มสัจจะบ้านด่านพัฒนา กลุ่มออมทรัพย์บ้านทรัพย์มาก กลุ่มออมทรัพย์บ้านวังน้ำขาว กลุ่มออมทรัพย์บ้านดงยาง กลุ่มออมทรัพย์บ้านราชสีมา กลุ่มออมทรัพย์บ้านบุงผักกาด กลุ่มออมทรัพย์บ้านเนินสว่าง กลุ่มออมทรัพย์บ้านคลองลำหาญ กลุ่มออมทรัพย์บ้านวังชุมพร โดยมี “กลุ่มออมทรัพย์บ้านหนองไผ่” เป็นศูนย์การเรียนรู้ของกลุ่มต่าง ๆ และหลังจากการได้ร่วมเรียนรู้กับกลุ่มบ้านหนองไผ่แล้ว แต่ละกลุ่มได้กลับไปดำเนินกิจกรรมของกลุ่มตัวเอง ซึ่งการจัดสวัสดิการของแต่ละกลุ่มมีรูปแบบที่เป็นรายละเอียดปลีกย่อยแตกต่างกันออกไป ขึ้นอยู่กับการมติของที่ประชุม การตกลงร่วมกันของสมาชิกและปัญหาที่เกิดขึ้นในกลุ่มเพื่อหาทางออกร่วมกัน โดยมีภาคีต่าง ๆ ที่เข้าร่วมกัน “วิทยุชุมชน” เป็นศูนย์กลางในการประชาสัมพันธ์ของการรวมเครือข่าย “กรมการพัฒนาชุมชน” และ “อำเภอแม่वंงก์” เป็นแกนหลักในการเข้ามาร่วมเรียนรู้และสนับสนุนให้เกิดกระบวนการเชื่อมโยงเป็นเครือข่าย “สถาบันพัฒนาองค์กรชุมชน” เข้ามาเสริมสร้างความเข้มแข็งขององค์กรชุมชน เป็นต้น

อย่างไรก็ตามการจัดสวัสดิการของเครือข่ายฯ ยังเป็นการบริหารจัดการที่แยกส่วนกันบริหารกันเองในกลุ่ม โดยที่เครือข่ายฯ ทำหน้าที่เพียงเชื่อมโยงกลุ่มต่าง ๆ ให้เข้ามาแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างกัน โดยผ่านเวทีการประชุมที่จะจัดขึ้นเป็นประจำและเป็นกลไกหลักในการจัดทำรวบรวมข้อมูลภาพรวมของตำบล เช่น ข้อมูล กลุ่ม อาชีพ สมาชิก กองทุน (เชิงปริมาณ) ตลอดจนการติดตามในการจัดสวัสดิการช่วยเหลือกัน (เชิงคุณภาพ)

ผลการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้น

ปัจจุบันสมาชิกของเครือข่ายมีจำนวน 3,874 คน มีกองทุนที่กลุ่มได้จัดสรรสวัสดิการเริ่มแรก จำนวน 192,181 บาท และเพิ่มขึ้นจากเดิมในปี 2544 เป็น 962,383 บาท หรือคิดเป็นร้อยละ 67 จากเงินกองทุนสวัสดิการที่เพิ่มขึ้น โดยแหล่งที่มาของเงินทุนส่วนใหญ่มาจากดอกผลและกำไรจากการให้กู้ยืมเพื่อประกอบอาชีพต่างๆ ของกลุ่มสมาชิก